

ВІДГУК

заслуженого діяча мистецтв України, доктора філософії, проректора з науково-педагогічної діяльності та інноваційного розвитку Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, професора
СОКОЛОВСЬКОГО ЮРІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА

та кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри композиції
Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка
МАНУЛЯКА ОСТАПА МИХАЙЛОВИЧА

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
творчого аспіранта кафедри струнно-смичкових інструментів
Львівської національної музичної академії імені М.В.Лисенка
ГАВРИЛЮКА СЕРГІЯ АНДРІЙОВИЧА

**«ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ «МАСКИ» АЛЬТА В ТЕАТРІ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»**

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. У сучасному музично-культурному просторі явища, які мають давню історію та традиції часом здобувають нові прочитання. Із незнаних раніше точок зору відбувається оцінювання художньо-естетичних цінностей попередніх епох, по новому трактуються загальноприйняті твердження і постулати у визначенні усталених у попередні епохи місця і ролі окремих інструментів. Заглиблення в проблематику еволюційного становлення виразових можливостей альту у порівнянні з іншими струнно-смичковими інструментами, наштовхує автора на досить цікаву ідею – ідею театральної аналогії в еволюції європейської музичної творчості, а саме рольового втілення, так званих, альтових «масок», обумовлених завданнями жанрової стилістики і світогляду відповідної епохи. На прикладі використання альту виконавцями та композиторами впродовж XVII-XXI століть, дисертант

розглядає розмаїття його рольових втілень («масок») в процесі створення відповідного художнього образу. Проблематика інтерпретації інструменту крізь призму дослідження специфіки рольових «масок» викликає неабияке зацікавлення, адже відкриває нові грані у сучасному музичному дискурсі, музикознавчій та виконавській практиці, що підкреслює **актуальність** дисертації і новаторство творчого мистецького проєкту Сергія Гаврилюка. В руслі реалізації цих актуальних завдань і виконувалось це дослідження. Його мета полягала в розкритті рольового втілення «масок» альта в європейській музичній творчості за допомогою театральних аналогій. Наочно розкриваючи проблему специфіки інтерпретаційного втілення художнього образу за допомогою рольових «масок» альта, автор мимоволі піднімає також і іншу, не менш цікаву, проблему активізації музичного сприймання цих творів, як активного перцептивного акту пізнання драматургії музичного розвитку на новому, театральному рівні, що має, на наш погляд, неабиякий інтерес для майбутніх теоретичних досліджень проблем ціннісного ставлення слухача до формування установчих функцій мислення під час сприйняття та аналізу музики.

Безумовна практична і теоретична значущість роботи полягає в тому, що на основі дослідження еволюції жанрово-стилістичних рольових «масок» альта в європейській музичній культурі XVII-XXI століть, автором представлені шляхи щодо розуміння ролі інструментів у контексті музичної стилістики та специфіки її інструменталізму як виконавської проблеми. Таке окреслення основних характеристик альтового інструменталізму надає реальну можливість подальшого наукового дослідження проблем виконавського аналізу щодо будь-яких напрямків,

течій, стилів музичного мистецтва тієї чи іншої епохи. В той же час, дослідження особливостей «театральності» під час втілення художньої образності є надзвичайно перспективним щодо вивчення художнього феномену інтерпретаційного втілення авторського задуму. Як справедливо вказує автор: «...враховуючи знання про розмаїття жанрово-стильових «маски» альта і поєднуючи їх з особливостями розуміння ігрової концепції, яку пропонує Й. Гейзінга, виконавці-інструменталісти мають шанс найбільш точно і повно розшифрувати концепцію виконуваного твору і донести її до слухачів» [с. 125 наукового обґрунтування С. Гаврилюка].

Робота складається з чотирьох органічно взаємопов'язаних розділів, що розкривають «маски» альта епохи бароко, доби класицизму, романтизму та ХХ століття і сучасності. Перший розділ складається з п'яти підрозділів. Перший підрозділ цього розділу описує історію виникнення альта в контексті розмаїття струнно-смичкових інструментів того часу та теоретичне обґрунтування виникнення поняття «маска» та історію її розвитку в стародавньому театрі естетики бароко. Наступні чотири підрозділи на конкретних нотних прикладах розкривають барокові «маски» альтового голосу в творчості композиторів Г. Персела, Г. І. фон Бібера, А. Вівальді, П. Локателлі та Й. С. Баха.

Другий розділ містить опис зміни естетичних парадигм у векторі «бароко- класицизм». Тут здійснено аналіз альтової творчості К. Д. фон Діттерсдорфа, К. Стаміца та В. А. Моцарта в контексті зміни «масок» альта.

Третій розділ присвячений аналізу історичних предиспозицій та їх впливу на мистецтво доби романтизму, а також автором проведено аналіз альтової творчості Р. Шумана, Н. Паганіні, Г. Берліоза та Й. Брамса в контексті змін епохи.

Четвертий розділ містить персоналістичний дискурс альтового мистецтва (композиторський і виконавський сегменти), що сформувалося у ХХ ст. і продовжує свій розвиток у ХХІ ст. Розглядаються «маски» альта, запропоновані у творчості Л. Тертіса, В. Пріроуза, Р. Кларк, Р. Воана-Вільямса, П. Гіндеміта, Й. Відмана, А. Таместі, Т. Ціммерман, К. Кашкаш'ян, М. Рисанова, Д. Табакової, Ю. Далецького, С. Гаврилюка та інших (і тут мова не лише про композиційний аспект а й про виконавську інтерпретацію).

Висновки наукового обґрунтування творчого мистецького проекту повністю розкривають всі поставлені завдання та відображають основні положення роботи.

Проведений дисертантом глибокий аналіз матеріалу та використання підходу, що дозволяє здійснити надзвичайно широке охоплення як музичної традиції так і актуальної мистецької практики, наштовхнуло нас на кілька запитань:

1. В першому розділі дисертант вказує на важливі паралелі між «масками» епохи бароко і сучасності. Чи окрім представлених паралелей дисертант зустрічався також із ідентичними технологічними підходами у сучасників (наприклад, подібними до експериментів Г. І. фон Бібера)?

2. Які критерії були ключовими у виборі творів для ілюстрації основних ідей творчого мистецького проекту?

Відповідність публікацій і мистецької апробації темі творчого мистецького проекту. Матеріали наукового обґрунтування творчого мистецького проекту апробовано на двох міжнародних форумах та трьох всеукраїнських наукових конференціях, а також висвітлено в двох статтях у наукових періодичних виданнях (одна – в українському фаховому виданні, друга – у закордонному мистецтвознавчому виданні), протягом червня-липня 2022 року під час стажування у м. Ессен (Німеччина) ним прочитано дві відкриті лекції на теми: «Barocke Altmasken» («Барокові маски альта») та «Probleme der historischen Aufführung» («Проблеми історичного виконавства»).

Презентовано один творчий мистецький проект («Маска п'ята»: «Melodiae Aeternae») на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва.

Рівень виконання творчого мистецького проекту. За темою мистецького проекту здобувачем (в якості соліста, композитора та диригента) презентовано 5 концертних апробацій, які склалися з «п'яти масок» («Маска перша»: Г. Ф. Телеман – Концерт для 4-х альтів з оркестром, А. Вівальді – Соната RV 14, Й. Бах – Бранденбурзький концерт № 6 та С. Гаврилюк – Згорілий собор для 4-х альтів і клавесина; «Маска друга» – К. Стаміц – Концерт для альта з оркестром, К. Дітерсдорф – Концертна симфонія для альта і контрабаса, В. Моцарт – Симфонія № 2; «Маска третя» «Віват, Моцарт!»: В. Моцарт – Концертна симфонія Мі бемоль мажор для скрипки і альта з оркестром, В. Моцарт – Симфонія № 40; «Маска четверта» – Р. Шуман – «Казкові оповідання», тв.113 для альта

і фортепіано, Й. Брамс – Соната №1 для альту і фортепіано, Ф. Брідж – *Pensiero & Allegro appassionato* для альту і фортепіано.

18 жовтня 2023 року у Дзеркальній залі Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької відбулася п'ята апробація – концерт-іспит на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва «Маска п'ята»: «*Melodiae Aeternae*», де прозвучали твори А. Вівальді, Р. Шумана, П. Гіндеміта, та С. Гаврилюка.

В процесі реалізації усіх концертних програм і підсумкового творчого проєкта Сергій Гаврилюк проявив себе як обдарований музикант, який досконало володіє технікою гри на альті, здатний передавати всі тонкощі інтерпретаційного втілення авторського задуму. Важливим доповненням виконавської та дослідницької практики стала також композиторська робота пана Гаврилюка, адже у більшості своїх концертних програм, поряд з іншими творами, виконувалися і його власні композиції. Прикладом може слугувати виконання його альтового концерту «Пам'яті Юрія Далецького», який Сергій Гаврилюк написав і присвятив своєму вчителю. Завдяки високій виконавській майстерності дисертанта, концептуально обґрунтованому формуванню програм, його вмінню театральньо-яскраво виконати будь-який музичний твір, переконливо розкривати авторський задум – всі вищезгадані концертні виступи продемонстрували надзвичайно високий художній рівень, підсилений чудовим науковим обґрунтуванням.

Усе вищезазначене дозволяє зробити висновок, що творча й дослідницька складові творчого мистецького проєкту «Жанрово-стильові «маски» альту в театрі європейської музичної культури»,

запропонованого Сергієм Андрійовичем Гаврилюком виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України та заслуговують на присудження ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент

заслужений діяч мистецтв України,
доктор філософії, проректор з
науково-педагогічної діяльності
та інноваційного розвитку
ЛНМА імені М. В. Лисенка,
професор

Юрій Соколовський

Рецензент

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри композиції
ЛНМА імені М.В. Лисенка

Остап Мануляк

